

ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈА
НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ИНСТИТУТ ЗА АКРЕДИТАЦИЈА
НА
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Бр. 02 - 151/3
27.02. 2017 год.
СКОПЈЕ

ИЗВЕШТАЈ
за реализирана годишна програма за работа на
ИАРМ за 2016 година

Извештај за реализирана годишна програма за работа на Институтот за акредитација на Република Македонија за 2016 година

I. Вовед

Согласно Законот за акредитација (“Службен весник на Република Македонија“ бр.120/09, 53/11, 41/14 и 53/16), Институтот за акредитација на Република Македонија (во понатамошниот текст: ИАРМ) е јавна установа која врши работи и задачи на национално тело за акредитација во Република Македонија.

Акредитацијата е стручна постапка со која ИАРМ со доделениот сертификат формално ја потврдува оспособеноста (компетентноста) на телото да извршува определени задачи од областа на оцена на сообразност. Воедно, акредитацијата е дејност од јавен интерес.

Правната рамка на ИАРМ е определена со: Законот за акредитација; Статутот на ИАРМ; актите на Советот; актите на директорот на ИАРМ и останати записи.

Органи на ИАРМ се:

1. Совет
2. директор и
3. Одбор за надзор на материјално-финансиското работење.

Во рамките на процесот на акредитација, ИАРМ ги врши следниве активности:

- a. Акредитација на лаборатории за тестирање и калибрација
- b. Акредитација на медицински лаборатории
- c. Акредитација на тела кои вршат инспекција
- d. Акредитација на тела кои вршат сертификација.

II. Реализирани активности на ИАРМ во 2016 година

Согласно Програмата за работа на ИАРМ за 2016 година, донесена од страна на Владата на Република Македонија и објавена во “Службен весник на Република Македонија“ бр.02/2016, ИАРМ ги реализираше следниве активности:

1. Акредитациски активности

a. Статус на акредитирани тела

До крајот на 2016 година вкупно се акредитирани 200 тела за оцена на сообразност, од кои 167 акредитации се активни, а 33 акредитации се повлечени или суспендирани на барање на телата или по службена должност.

Во 2016 година, акредитирани се вкупно 23 нови тела за оцена на сообразност, и тоа: 9 лаборатории за тестирање, 1 лабораторија за калибрација, 4 медицински лаборатории, 3 сертификациски тела и 6 инспекциски тела.

Во 2016 година на 21 тела за оцена на сообразност им е доделена реакредитација, а кај останатите тела за оцена на сообразност, ИАРМ ги реализираше редовните надзори, во чии рамки беа изведени и прекугранични надзорни активности.

ИАРМ акредитираше 2 нови тела за сертификација на градежни производи, согласно претходно развиена шема за оваа област.

Исто така, во 2016 година ИАРМ отпочна со практична примена на Процедурата за примена на МКС CEN/TS 15675 во постапка за акредитација на лаборатории за тестирање.

Во бројот на ново акредитирани тела за оцена на сообразност се вбројуваат и акредитирани лаборатории при високо-образовните институции опремени од Владата на Република Македонија и медицински лаборатории определени од страна на Министерството за здравство, чија акредитација беше предвидена во овој владин проект.

ИАРМ ја акредитираше и првата лабораторија од областа за форензика при Министерството за внатрешни работи.

Реализирани средства ..... 10.385.826,00 денари

2. Организирање и учество на обуки

а. Во согласност со Годишниот план за обуки на ИАРМ за 2016 година и интерните процедури за обука на ИАРМ, ИАРМ ги организираше следниве обуки:

- обука на тема „Акредитацијата – поддршка на здравата домашна економија и непречена конкурентност на македонските компании на странските пазари“ наменета за стопанските субјекти
- Обуки за вработените во ИАРМ за примена на DMS софтвер на ИАРМ.

Како резултат на реализираните обуки, ИАРМ ги надгради институционалните капацитети преку едукација како на редовно вработените, така и на надворешните соработници.

б. Проектни активности

Во 2016 година, ИАРМ учествуваше во реализација на следниве меѓународни проекти:

- ПТБ-активности

Преку ПТБ проектот “Промоција на регионалната соработка во Југоисточна Европа во полето на инфраструктура за квалитет“ се реализирани учества на:

- Обуки за водечки оценувачи и оценувачи – Обука за обучувачи (ТоТ)
- Обука за „Акредитација за нотификација EA 2/17 ISO 17021 за нотификација по модули (Д, Е, Х)
- Обука за барањата на стандардот ISO 17021 -1 : 2015
- Во рамки на Германската соработка во организација на ПТБ и ГИЗ реализирано е учество на Работилница за органско производство.

- ТAIEX-активности

Преку инструментот ТAIEX реализирани се следниве активности:

- Обука за акредитација на ПТ провајдери.

- Проект за инфраструктура на квалитет на Земјите од Западен Балакан
  - Конференција за ПТ шеми за испитувања на градежни материјали и електрични испитувања.

- **EA-обуки**
Во организација на EA реализирано учество на обуки за peer evaluation.

- Во организација на Германското тело за акредитација (**DakkS**) реализирано е учество на Обука за оценувачи за Органско производство во согласност со стандардот ISO/IEC 17065.

в. Човечки ресурси

Комитетот за оцена на лица покрај ажурирање на досиејата на сите членови на листата за оценувачи и експерти, ја следеше и реализацијата на Планот и програмата за обуки за оценувачи, со цел надградба на листата на оценувачи и експерти на ИАРМ, согласно процедурите на Европската организација за акредитација (EA).

Имено, како резултат на одржаните обуки се одржува и зајакнува компетентноста на домашните оценувачи и експерти од повеќе области, поради што при изведување на оценките во оценувачките тимови се ангажираат поголем број домашни оценувачи/експерти. Истото беше и приоритетна цел на ИАРМ во сите овие изминати години на делување. Ангажирањето на оценувачи-експерти од регионот се сведува на случаи од неопходна потреба за тоа, како што е судир на интерес помеѓу оценувачот и телото за оцена на сообразност или при развој на нови шеми за акредитација.

Оттука, следува заклучок дека ИАРМ во потполност ги реализира сите активности предвидени под оваа ставка во Програмата за работа на ИАРМ за 2016 година.

Персоналот на ИАРМ го сочинуваат 18 редовно вработени, од кои 15 лица се со статус на административни службеници. Согласно Законот за административни службеници изведен е и процес на оценување на нивната работа. Реализирана е трансформација на еден договорен ангажман во редовен работен однос согласно важечката регулатива.

Согласно пројавените потреби на ИАРМ и постојаниот оглас за оценувачи објавен на интернет страната на ИАРМ, во 2016 година бројот на поднесени пријави за оценувачи е видно зголемен. Листата на оценувачи на ИАРМ ја сочинуваат: 20 водечки оценувачи, 50 технички оценувачи, 10 оценувачи во обука, 8 кандидати за оценувачи и 71 експерт. Планот за надзор на оценувачите се реализираше по планираната динамика.

Од вкупниот број на водечки оценувачи, 10 се редовно вработени во ИАРМ.

Реализирани средства ..... 950.000,00 денари

3. Соработка со државни органи на Република Македонија

Согласно Програмата за работа на ИАРМ за 2016г. во периодот септември-ноември 2016 година во организација на Институтот за акредитација на Република Македонија (ИАРМ) се одвиваше реализацијата на *Проектот за интензивирање на соработката со институциите од јавниот сектор во Република Македонија*.

Од организациски аспект реализацијата се одвиваше преку тематски тркалезни маси со учество на претставници/вработени во јавниот сектор кои во работниот процес се сретнуваат со акредитацијата.

Организирани беа три тркалезни маси и тоа посебно за: лаборатории, сертификациски тела и инспекциски тела, при што на секоја од нив беа обработувани прашања во врска со акредитацијата, работата на акредитираните тела, правилниот третман и пристап на документите издадени од нивна страна.

Особено внимание беше посветено на прашањата за правилен третман и процена на значењето на акредитацијата од аспект на вршење на дејностите, овластувањата на јавниот сектор, особено на работата на инспекциските служби, но и на другите државни органи кои во својата работа применуваат прописи во кои акредитацијата се пропишува како задолжителен услов за добивање на одредени овластувања за работа во т.н. регулирана област и во нерегулираната област, во која акредитацијата се изведува на доброволно барање на корисниците на услуга. Состаноците беа водени со интерактивни дискусији на учесниците и предавачите, при што беа обработени најзначајните прашања за акредитацијата од аспект на работата на надлежните субјекти од јавниот сектор.

Тргнувајќи од квалитетот на водените дискусији неизбежен е сумарниот заклучок дека организацијата на овој вид на активност на ИАРМ го обезбеди достигнувањето на примарната цел за која беше осмислен овој Проект, која од денешна гледна точка може истовремено да се квалификува и како крајна цел на истиот, а тоа е соодветна имплементација на националната регулатива во врска со барањата за акредитација, како и правилно ползување на придобивките од акредитацијата.

Оттука, воедно произлегува и очекуваниот ефект за обезбедување на непречено функционирање на врската на релација: стопанство - органи на извршна власт и подобрување на ефективноста, ефикасноста и рационалноста во работата на јавните служби.

Исто така, и во текот на 2016 година ИАРМ учествуваше во работата на повеќе работни групи формирани од страна на Владата на Република Македонија, Министерството за економија, Министерството за животна средина и просторно планирање и Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, Министерството за транспорт и врски.

Во рамки на воспоставената соработка помеѓу Сојузот на стопански комори на Македонија (ССК) и Институтот за акредитација на Република Македонија (ИАРМ) беше организирана прес конференција под насловот „*Акредитацијата – поддршка за јакнење на домашното стопанство и пасош за слободен излез на странските пазари*“. Целта на конференцијата беше акцентирање на улогата на акредитацијата како меѓународно призната и докажана алатка за градење на здраво и конкурентно домашно стопанство и поддршка на идејата за слободна трговија, непречено движење на стоки и услуги во светски рамки.

Исто така, во рамки на оваа соработка беше реализирана и обука на тема „*Акредитацијата – поддршка на здравата домашна економија и непречена конкурентност на македонските компании на странските пазари*“. На истата беа обработени прашања во врска со значењето на акредитацијата, постапката за акредитација, областите во кои таа се применува и придобивките од неа за стопанството. Крајната цел на обуката беше да им се обрне внимание на стопанствениците за користење на акредитацијата како полесен начин за обезбедување поголема конкурентност од аспект

на квалитет на производите и услугите што ги нудат на домашниот и на странските пазари.

Во 2016 година, ИАРМ учествуваше во работата на Техничките комитети при Институтот за стандардизација на Република Македонија.

Реализирани средства ..... 150.000,00 денари

4. Организација на состанок на Комитетот за мултилатерални договори на Европската организација за акредитација (Multilateral Agreement Committee EA-MLA)

Во периодот од 04 до 06 октомври 2016, Институтот за акредитација на Република Македонија (ИАРМ) беше домаќин и воедно учесник на 36-от состанок на Комитетот за мултилатерални договори на Европската организација за акредитација (EA-МАК).

Настанот во пленарниот дел беше поздравен од страна на г-дин Дритон Кучи, министер за економија во Владата на Република Македонија.

На состанокот, на кој учество земаа 70 претставници од националните тела за акредитација на земји - полноправни и асоцијативни членки на Европската организација за акредитација (EA), претставници на Советодавното тело на EA и претставник од Европската комисија, беа донесени работни одлуки од значење за одржувањето и јакнењето на националните системи за акредитација. Согласно Планот и Програмата за работа на Европската организација за акредитација на состанокот беше одлучено дека во месец декември 2017г. ќе се реализира втората редовна надзорна оцена на ИАРМ по потпишување на EA MLA Договорот и оцената за планираното проширување на опсегот на важност за нова област.

ИАРМ како домаќин-организатор и учесник на настанот во целост ги оствари обврските за логистичко-организациски активности за негово одржување и тоа: избор и резервација на сместувачки објект за учесниците, обезбедување на просторни и технички услови за работа, работен материјал, промотивен материјал за учесниците со предлог локации за факултативна посета и нивна организација и реализација, како и други логистички активности.

Реализирани средства ..... 136.876,00 денари

5. Промовирање на системот на акредитација

Во 2016 година беа одржани следниве промотивни настани:

- Под мотото „Акредитацијата: Глобална алатка за поддршка на работата на јавниот сектор“ на 09 јуни Институтот за акредитација на Република Македонија со пригодна свеченост го одбележа Светскиот ден на акредитацијата;

На настанот присуствуваа бројни гости, претставници на Владата на Република Македонија, претставници на јавниот сектор, научно-образовни институции, здравствени установи, соработници, претставници на телата за оцена на сообразност и новинари;

- Во рамки на одбележувањето на Светскиот ден на акредитацијата, ИАРМ издаде соодветна брошура под мотото “Акредитација: Глобална алатка за поддршка на работата на јавниот сектор”. На настанот ИАРМ организираше промоција за доделување на Сертификатите за акредитација на телата за оцена на сообразност акредитирани во текот

на 2015/16 година, а беше промовиран и Годишниот билтен за работата на ИАРМ за 2015 година. Промоцијата се одржа во хотелот Континентал, во Скопје. Настанот беше покриен и со соодветни медиумски извештаи;

- Во 2016 година, ИАРМ издаде редовен „Годишен извештај за работењето на ИАРМ во 2015 година“;
- ИАРМ издаде две брошури на теми; „Обезбедување на тестирање, мерење и калибрација-Разлика помеѓу акредитација и сертификација“ и „Предности од акредитацијата“;
- Прес конференција на тема „Акредитацијата – поддршка за јакнење на домашното стопанство и пасош за слободен излез на странските пазари“;
- Реализиран Проектот на ИАРМ за интензивирање на соработката со јавниот сектор, во чии рамки беа одржани три тркалезни маси;
- Реализирани тв и радио емисии на теми за акредитација на тела за оцена на сообразност на национални и локални медиуми.

Реализирани средства ..... 884.302,00 денари

6. Работа на Советот на ИАРМ и Одборот за надзор на материјално финансиско работење на ИАРМ

Во 2016 година Советот на ИАРМ и Одборот за надзор на материјално-финансиското работење на ИАРМ продолжи да функционираат во новоименувани состави. Нивното функционирање е од значајна поддршка на работата на ИАРМ, како од аспект на управување, така и од аспект на надзорни активности.

Согласно Законот за акредитација, Советот на ИАРМ го сочинуваат 11 члена, а Одборот за надзор на материјално-финансиското работење на ИАРМ 3 члена.

Во текот на 2016 година, Советот на ИАРМ одржа 10 седници, бидејќи неговиот мандат започна да тече од месец март 2016. Одборот за надзор на материјално-финансиското работење по подолг прекин поради истечен мандат на претходниот состав, започна да работи од јануари 2016 г. и одржа 12 седници.

Реализирани средства ..... 1.504.000,00 денари

7. Меѓународни активности

Во 2016 година ИАРМ имаше повеќе меѓународни активности:

- ИАРМ активно ја следи и учествува во работата на Европската организација за акредитација. Вработените од ИАРМ учествуваат во работата и на Комитетите на Европската организација за акредитација (EA MAK, Комитет за лаборатории, Комитет за инспекциски тела, Комитет за сертификациски тела, Комитет за хоризонтална хармонизација, Комитетот за комуникација и публикација, како и во работните групи кои функционираат во рамки на одделни комитети);
- ИАРМ како полноправен член учествуваше во работата и на Светската организација за акредитација (ILAC - International Laboratory Accreditation Cooperation) и Меѓународниот форум за акредитација (IAF);

- ИАРМ навремено ги подмири обврските на име годишна членарина за 2016 година во Европската и Светската организација за акредитација, како и во Меѓународниот форум за акредитација;
- ИАРМ учествуваше во работата на Поткомитетот за трговија, индустриска, царина и даноци, како и во преговорите за потпишување на АСАА Договорот со Европската Комисија;
- ИАРМ учествува во работна група за акредитација и оцена на сообразност-експерстка група за внатрешен пазар во рамки на Европската комисија;
- Оценувачи од ИАРМ учествуваа на обуки во организација на ЕА за peer evaluation, по што еден од оценувачите учествуваше во тимот на ЕА за peer evaluation на Националното тело за акредитација на Португалија.

Со останатите институти за акредитација од регионот, со кои ИАРМ веќе има потпишано билатерални договори, соработката се одвива континуирано. Во рамките на овие договори, ИАРМ ги реализира следниве активности:

- Учество во заеднички обуки;
- Заемни сведочења при изведување на оцени;
- Заеднички активности во рамките на регионалниот ИПА проект;
- Размена на експерти со акредитационите тела на Србија, Хрватска и Бугарија;
- Учество на редовен Годишен состанок на телата од регионот во Белград.
- Учество на Конференција за квалитет во Хрватска.

Реализирани средства ..... 1.664.433,00 денари

8. Менаџмент и тековно работење на ИАРМ

Редовно се одржуваа и надградуваа: техничките ресурси неопходни за секојдневно извршување на работните обврски, како и други тековни одржувања во функција на обезбедување на соодветни услови за извршување на работните обврски.

Со исклучок на Обуката за вработените во ИАРМ, реализирани се редовните активности согласно барањата на меѓународниот стандард 17 011, кој е основен стандард за работа на ИАРМ: Интерна проверка и Преиспитување на раководството, чиј конечен заклучок и оцена е дека воведениот систем за акредитација е квалитетен и ефикасен во практичното работење ефективен?), ги дава бараните резултати и истиот треба континуирано да се одржува и надградува.

Реализирани средства ..... 1.011.456,00 денари

III. Заклучни согледувања

Врз основа на претходно изнесеното, може да се заклучи дека ИАРМ во целост ги реализираше активностите предвидени во Програмата за работа на ИАРМ за 2016 година.

Успешната реализација на планираните активности е мерлива преку зголемениот број на доделени сертификати за акредитација, одржување на постојните акредитации, зајакнати компетенции на вработените во ИАРМ и надворешните соработници, одржување и надградување на ефективен систем за управување со квалитет, одржување на

меѓународниот углед и статус на ИАРМ (преку одржување на важноста на меѓународните договори: EA-MLA, ILAC-MRA и IAF-MLA договорот), проширување на билатералната соработка со други национални тела за акредитација, соодветна промоција на системот на акредитација, прекугранични акредитациски активности, како и паралалено активно делување на домашен план во реализација на сопствените проекти и проекти на Владата на Република Македонија, како што се акредитација на лабораториите при високообразовните установи и во јавното здравство.

